

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/wydawnictwo/czasopisma/popularnonaukowe-1/czasypismo/27362,CzasyPismo-nr-152014.html>

28.02.2026, 10:47

„CzasyPismo” nr 1(5)/2014

Opis

„CzasyPismo. O historii Górnego Śląska”, nr 1(5)/2014, 200 s.

Od redakcji:

Minęło już sto lat od wybuchu pierwszej wojny światowej, zwanej też Wielką Wojną. Historycy widzą w tym pierwszym światowym konflikcie tragedię, której zwieńczeniem stała się druga wojna światowa: bezprzykładną barbaryzację i samozniszczenie Europy. A jakie było jego znaczenie dla Górnego Śląska? No cóż, niewiele na ten temat pisano, a w związku z tym niewiele o oddziaływaniu wojny na nasz region wiemy. Bo też sprawa nie jest tak spektakularna: wszak na naszym terytorium nie toczyły się bezpośrednie walki i konflikt zbrojny uderzył w region rykoszetem. W tym numerze „CzasyPisma” pokusiliśmy się więc o zamieszczenie kilkudziesięciostronicowego bloku tekstów dotyczących tego zagadnienia. W niewielkich szkicach poruszono szereg wątków, m.in. kwestię postaw robotników wobec wojny oraz dzieje niemieckiego obozu jenieckiego w Lamsdorf. Teksty te pochodzą z konferencji „Koniec starego – początek nowego świata”, zorganizowanej w 2013 r. przez Muzeum w Gliwicach, Instytut Śląski w Opolu oraz IPN Katowice. Dopełnia ten wybór rozmowa z prof. Ryszardem Kaczmarkiem, który na kanwie swojej najnowszej książki opowiada w wywiadzie o losach górnośląskich rekrutów w armii kajzera Wilhelma II.

Ale to nie jedyny blok tematyczny w tym numerze naszego półrocznika. Kilkadziesiąt stron pisma poświęcamy bowiem tekstom swobodnie nawiązującym do tematu kultury muzycznej na Górnym Śląsku. Piszemy o początkach jazzu, bluesie (m.in. o rozsławiających nasz region grupach SBB i Dżem), festiwalu piosenki religijnej czy niechętnie widzianym przez komunistyczne władze fenomenie popularności niemieckich „szlagrów”. Nie zabrakło miejsca na muzykę klasyczną. Sporo tu fragmentów, w których na opisywane kwestie spoglądaliśmy z perspektywy komunistycznej policji politycznej, która także w kwestii muzyków oraz ich dzieł chętnie zabierała głos. Całość wieńczy wywiad z cenioną harfistką Helgą Storck, która balansując na pograniczu dwóch kręgów kulturowych – niemieckiego i polskiego – wyruszyła z rodzinnych Miechowic w świat, by po latach wrócić do Polski, do pracy w Akademii Muzycznej w Katowicach.

Rzecz jasna to nie wszystko. Drugą połowę pisma wypełniają bowiem najróżniejsze varia, w których dotykamy szeregu ważkich kwestii. Nasi autorzy piszą więc o dziwacznej polsko-niemieckiej granicy na Górnym Śląsku lat 1922–1939, o początkach muzealnictwa w międzywojennym województwie śląskim, o mitach kolejnictwa Polski międzywojnia, o „dziadkach z Wehrmachtu”, o mrocznej historii rybnickiej bezpieki, siedzibach partii komunistycznej z Opola, konspiratorkach ze Związku Orła Białego. Przypominamy też postać odważnego robotnika z Gliwic – Władysława Suleckiego. Grupa Fotograficzna „Karbon” tym razem prezentuje natomiast melancholijne zdjęcia z górnośląskich familoków. Nie zapomnieliśmy o omówieniach i prezentacjach książek, które zamykają numer.

SPIS TREŚCI

- Adam Dziuba - Z „katakumb” do sal koncertowych. Jazz na Śląsku w latach 50. XX wieku
- Sebastian Rosenbaum - „Szlagry” na cenzurowanym
- Ewelina Małachowska - Sacrosong '71
- Tomasz Szymborski - SBB okiem SB
- Bogusław Tracz - Śląski blues czy śląski metal?
- Edyta Kaszyca - Każdy ma swojego... bluesa
- Anna Badura - Wroga i szkodliwa działalność „Organisty”
- Andrzej Sznajder - Pod „Batutą” SB
- Rozmowa z prof. Helgą Storck - Z Miechowic w świat... i z powrotem
- Bernard Linek - Wielka Wojna a Górny Śląsk. Konteksty. Projekty. Potrzeby
- Rozmowa z prof. Ryszardem Kaczmarkiem - Polacy w armii kajzera
- Adriana Dawid - Doświadczenia pierwszej wojny światowej we wspomnieniach polskich działaczy narodowych z Górnego Śląska
- Beata Piecha-van Schagen - „Naszych ludzi nie było, wszyscy na wojnie”. Robotniczy świat wobec I wojny światowej
- Piotr Stanek - Obóz jeniecki w Lamsdorf/Łambinowicach w latach I wojny światowej
- Bogusław Tracz - Kultura pamięci o I wojnie światowej w międzywojniu na Górnym Śląsku
- Dawid Smolorz - Kurioza graniczne. Przebieg polsko-niemieckiej granicy na Górnym Śląsku po 1922 roku
- Dawid Keller - Pytania o polską międzywojenną kolej
- Piotr Rygus - W cieniu Muzeum Śląskiego. Muzealnictwo województwa śląskiego w okresie międzywojennym
- Marcin Jarząbek - Dziadek z Wehrmachtu, czyli historia bez pamięci zbiorowej
- Robert Ciupa, Dariusz Węgrzyn - Śladami zbrodni. Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Rybniku (1945-1956)
- Marcin Sroka - „Domy partii”. Siedziby Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Opolu
- Ewa Koj - Kobiety z „Orła Białego”
- Adam Dziurok - Kardynalskie przejazdy przez Katowice
- Bogusław Tracz, Sebastian Rosenbaum - „Mieszkańcy zgłosili szereg zarzutów”
- Władysław Sulecki - Waszyngtońskie świadectwo robotnika z Gliwic
- Kaja Świętochowska - W cieniu kominów. Grupa Fotograficzna „Karbon”
- Publikacje IPN w Katowicach
- Inne publikacje
- Pisma

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

